

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ „ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА”

Кафедра алгебри та системного аналізу

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни Напівгрупи та пов'язані з ними системи
(назва дисципліни)

для третього освітньо-наукового рівня доктор філософії (PhD)

напряму / спеціальності 111 Математика

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
протокол № 4 від 26.11.2019 р.

Завідувач кафедри проф. Жучок А.В. (підпис)

Перезатверджено: протокол № _____ від _____

Перезатверджено: протокол № _____ від _____

Перезатверджено: протокол № _____ від _____

1. Назва дисципліни.
НАПІВГРУПИ ТА ПОВ'ЯЗАНІ З НИМИ СИСТЕМИ

2. Код дисципліни.

3. Тип дисципліни.

Вибіркова

4. Рік (роки) навчання.

1-й

5. Семестр / семестри.

2

6. Кількість кредитів ECTS.

3

7. Відомості про викладача (викладачів).

Жучок Анатолій Володимирович – доктор фізико-математичних наук, професор, e-mail: zhuchok.av@gmail.com

8. Мета вивчення дисципліни (в термінах результату навчання й компетенції).

Мета – формування теоретичних знань та практичних навичок з основ теорії напівгруп для подальшого використання при наукових дослідженнях.

Очікувані результати:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен набути такі результати навчання:

Знання

- предметів та об'єктів вивчення сучасної алгебри і теорії чисел, основ теорії напівгруп;
- основних понять теорії алгебраїчних систем, зокрема, теорії груп, кілець та полів, допельнапівгруп, теорії подільності у кільцях, теорії конгруенцій, гомоморфізми та ізоморфізми;
- ключові теоретичні положення курсу; основні методи розв'язання типових задач.

Уміння

- розв'язувати основні типи задач, передбачені програмою;
- аналізувати доведення теорем вказувати необхідні та достатні умови; доводити ключові положення курсу.

Комунікація

- Здатність виконувати прості завдання у типових ситуаціях
- Демонструвати навички усного та письмового спілкування державною мовою, висловлюватись та спілкуватися на тему сучасних інформаційних технологій з використанням відповідної термінології.
- Здатність виконувати типові нескладні завдання у типових ситуаціях.

Автономність та відповідальність

- Вміти використовувати різноманітні ресурси для пошуку потрібної інформації, критично аналізувати й опрацьовувати інформацію з метою використання її у сфері професійної діяльності із дотриманням принципів авторських прав.

9. Передумови (актуальні знання, необхідні для опанування дисципліни).

Передбачається попереднє знайомство з шкільним курсом математики та основними поняттями алгебри.

10. Зміст дисципліни.

№	Змістовні модулі та їхня структура	денна форма навчання					заочна форма навчання				
		Загальна кількість	лекції	практичні заняття	Лабораторні роботи	Самостійна робота	Загальна кількість	лекції	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Самостійна робота
Перший модуль											
1.1.	Основні визначення теорії напівгруп.		2			6					
1.2.	Конгруенція, фактор-групоїд, гомоморфізм. Основна теорема про гомоморфізми (див. книгу Кліффорд, Престон, Алгебраїчна теорія напівгруп). Операції на множині (нульарна, унарні, бінарні). Приклади операцій.		2	2		8					
1.3.	Універсальні алгебри. Кільця. Приклади кілець. Поля (поле залишків за простим модулем).		2	2		6					
1.4.	Характеристика поля. Твердження про характеристику поля. Підалгебри. Приклади підалгебр. Гомоморфізми та ізоморфізми універсальних алгебр. Приклади.		2	2		6					
1.5.	Визначення і приклади допельнапівгруп. Визначення і приклади сильних допельнапівгруп. Незалежність аксіом сильної допельнапівгрупи.		2	2		6					
Другий модуль											
2.1.	Вільний добуток допельнапівгруп (теорема про будову з доведенням). Вільна допельнапівгрупа (теорема про будову з доведенням).		2			8					
2.2.	Вільна комутативна допельнапівгрупа. Теорема про вільну n -нільпотентну допельнапівгрупу. Побудова вільної лівої n -дінільпотентної допельнапівгрупи.			2		8					
2.3.	Теорема про будову вільної сильної допельнапівгрупи. Теорема про конструкцію ізоморфну вільній сильній допельнапівгрупі.		2	2		6					
2.4.	Вільна комутативна сильна допельнапівгрупа. Теорема про вільну n -нільпотентну сильну допельнапівгрупу.		2	2		6					
	ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН	90	16	14		60					

11. Список рекомендованої навчальної літератури.

1. Арбиб М.А. Алгебраическая теория автоматов, языков и полугрупп. – М.: Статистика, 1975.
2. Жучок А.В. Діалгебри / Жучок А.В. – К. : Ін-т математики, 2011. – 256 с. – (Математика та її застосування) (Праці / Ін-т математики НАН України ; т. 87).
3. Кострикин А.И. Введение в алгебру. – М.: Наука. – 1977.
4. Курош А.Г. Лекции по общей алгебре. – М.: Наука. – 1973.
5. Клиффорд А., Престон Г. Алгебраическая теория полугрупп //М.:Мир. – 1972. – т.1. – с. 285.
6. Кизименко А.М. Свободные полугруппы и прямоугольные связки // II Міжнародна алгебр. конф. в Україні, присв. пам'яті проф. Л.А.Калужніна. (Київ-Вінниця, травень 1999). – Вінниця: ВДПУ. – 1999. – с.85.
7. Кізіменко О.М. Прямокутні сполуки напівгруп // Вісник Київ. Ун-ту. Сер.фіз.-мат. наук. – 1999. – вип. 2. – с. 37–39.
8. Лаллеман Ж. Полугруппы и комбинаторные приложения. – М.: Мир, 1985.
9. Ляпин Е. Полугруппы. – Москва, 1960.
10. Л.М. Глускин. Идеалы полугрупп // Матем. сб. 55(1961), 421–448.
11. Сушкевич А.К. Теория обобщенных групп // Харьков-Киев: ГНТИ.
12. Усенко В.М. Напівретракції моноїдів // Труды ИПММ НАН Украины. – т.5. – 2000. – с. 155–164.
13. Усенко В.М. Напівретракції моноїдів // Труды ИПММ НАН Украины, 2000, т. 5. – с. 155–164.
14. Усенко В.М. Напівретракції та симетричні зображення // Вісник Київ. Університету, Серія фіз.-мат. науки, Вип.№1, 2002 р., с. 81–85.
15. Zhuchok A.V. Relatively Free Doppelsemigroups. Monograph. Potsdam University Press, 2018.

12. Технології викладання та атестації.

Діяльність студента:

- опанування теоретичного матеріалу;
- виступ з повідомленням на практичному занятті;
- написання контрольних модульних робіт;
- написання самостійних робіт;
- виконання індивідуальних завдань;
- поточний контроль теоретичних знань під час проведення практичних робіт;
- написання кейсів.

Поточний контроль:

дві письмові модульні контрольні роботи.

Форма семестрового контролю:

іспит.

13. Критерії оцінювання (у %).

Семестрову рейтингову оцінку розраховують, виходячи з критеріїв:

- письмові модульні контрольні роботи – 40%;
- результати роботи на практичних заняттях – 40%;
- самостійна робота – 20%.

14. Мови викладання.

Українська.